

Hotel Hyatt Regency, 16. april 2014. godine

RECIKLAŽNA INDUSTRIJA I PROCES PRIDRUŽIVANJA EU

ŽELJKO PANTIĆ

Skupo i skuplje

Počelo je serijom afera vezanih za akciju Očistimo Srbiju, nastavilo se sa pričom o zloupotrebama u Fondu za zaštitu životne sredine, da bi epilog cele priče bilo hapšenje bivšeg ministra Olivera Dulića, ali je tada doneta dalekosežna pogrešna odluka o gašenju Fonda i uplaćivanju novca od ekoloških taksi direktno u budžet Srbije. Tako je u razumljivom pokušaju da se zaustavi zloupotreba trošenja sredstava Fonda, i krene od neke zdrave nule, napravljen fatalni rez kojim je odluka o raspolaganju novcem od ekoloških taksi praktično izmeštena iz resornog ministarstva u ministarstvo finansija. Tako se došlo do serije apsurdna, koji su potpuno obesmislili ceo set evropskih ekoloških zakona usvojenih 2009. godine, tako da se od onog malog dela privrede koji se i dalje mazohistički drži zakona i plaća ekološke takse, ubiraju veliki prihodi, koji uopšte ne dolaze do onih koji treba da recikliraju sijalice, elektronsku opremu, automobile ili bilo šta slično. Jednostavno te ekološke takse se plaćaju u budžet Srbije, koji ima deficit od koga se diže kosa na glavi, tako da u državnom budžetu za 2014. godinu reciklери jednostavno nisu predviđeni, tako da moraju da čekaju rebalans budžeta da bi bilo šta od onoga što im po zakonu pripada mogli da dobiju. U međuvremenu, dok svi čekaju rebalans budžeta, traje ubrzano odumiranje domaće reciklažne industrije, preko deset hiljada ljudi koji direktno ili indirektno žive od reciklaže, nalaze se jako blizu gubljenja posla, a kombinacija ekonomske krize i potpunog sloma primene postojećih ekoloških zakona koji regulišu oblast reciklaže, doveli su stanje do tačke pucanja. Većina privrede uopšte ne plaća nikakve ekološke takse, a oni koji plaćaju, uopšte ne plaćaju troškove reciklaže opasnih vrsta otpada ili reciklažu svojih proizvoda kada im istekne rok upotrebe. Novac od ekoloških taksi ide na plaćanje plata u javnom sektoru i penzija, dok sijalice, automobili, elektronski uređaji, računari ili štampači, jednostavno završavaju na deponijama i u rečnim tokovima širom Srbije, kao i pre donošenja seta evropskih zakona koji su propisali kome se i pod kojim uslovima, plaćaju troškovi izuzetno skupog i složenog procesa reciklaže tih specifičnih vrsta otpada.

Tako se neminovno dolazi do tačke odustajanja u kojoj se nalazi veliki broj domaćih i stranih kompanija, koje su prilikom donošenja evropskih zakona koji regulišu oblast reciklaže uložile ozbiljan novac u nove reciklažne centre širom Srbije. Nije tu najvažnije hoće li strane kompanije otpustiti sve radnike, ugasiti reciklažne centre, tužiti državu Srbiju na ime neisplaćenih sredstava koje im po zakonu pripadaju i otići iz Srbije glavom bez obzira. Tu je glavno pitanje kako će se ovako poražavajuće stanje reciklažne industrije u Srbiji odraziti na proces pridruživanja EU, i može li se ispostaviti da će taj ionako skup proces usklađivanja sa evropskom regulativom, postati toliko veliki da Srbija uopšte i neće moći da ga plati

Kada evroskeptici žele da pokažu koliko je skup proces evropskih integracija, oni uglavnom kao glavni primer pokazuju upravo oblast zaštite životne sredine. Trećina ukupnog usklađivanja Srbije za regulativom EU upravo je u oblasti ekologije, i taj proces jako puno košta. Jako je teško oteti se utisku da Srbija početak pregovora o pridruživanju EU dočekuje finansijski, administrativno i kadrovski beznadežno nespremna da udovolji čak i minimalnim EU standardima ovoj oblasti

proces pridruživanja EU, i može li se ispostaviti da će taj ionako skup proces usklađivanja sa evropskom regulativom, postati toliko veliki da Srbija uopšte i neće moći da ga plati.

Posebna priča je sama reciklažna industrija u Srbiji, koja po kredibilitetu ljudi koji investiraju i vode kompanije u ovoj oblasti, varira od doktora Džekila do Mister Hajda, od ljudi koji su bliži sferi sive ekonomije, do velikih stranih kompanija ili naših ljudi

va, nego što će rešiti pitanje kako da na održiv način finansira i implementira proces usklađivanja sa evropskim zakonima o zaštiti životne sredine.

Upravo zato, formiranje nove Vlade poslednji je voz koji Srbija ne sme da propusti, tako da bi formiranje zasebnog ministarstva koje bi se bavilo implementacijom zakona vezanih za životnu sredinu bilo logično. Ne samo po sebi, već isključivo ukoliko bude praćeno spremnošću države da

prethodne vlasti treba učiti, i umesto neselektivnog davljenja cele raciklažne industrije zbog nekoliko trulih jabuka, nova Vlada mora naći način da od zdravog dela reciklažne industrije napravi jednu od najmoćnijih privrednih grana u Srbiji.

I kao što je od jedne potpuno zapuštena fabrike folija u Boru, za svega devet meseci narastao Eurofoil, koji je samo tokom decembra 2012. godine prikupio i reciklirao preko hiljadu to-

sama kompanija ide ka stečaju. Ultramoderna vozila za skupljanje otpada, preskupi visokonaponski strujni kablovi i praktično sva ostala oprema iz fabrike u Boru, prodaju se bez ikakve kontrole ili se na ovaj ili onaj način prebacuju u Hrvatsku, dok stotine radnika u Boru ostaju bez posla i bezuspešno pokušavaju da zaustave svesno uništavanje Eurofoila. Da apsurd bude veći, Zvonko Bede nedavno je formirao novu kompaniju u Srbiji koja je nedavno od resornog ministarstva dobila dozvolu za izvoz PET sirovine u Hrvatsku, tako da se ubrzano realizuje vizija u kojoj će Srbija biti sirovinska baza za fabriku Drava internacional u Osijeku, dok će onaj najisplativiji deo posla, prodaja gotovih reciklata najbogatijim evropskim trgovinskim lancima, ostati sigurno van Srbije i njenog poreskog sistema. Hoće li se nešto slično desiti i u ostalim oblastima reciklažne industrije u Srbiji, i hoćemo li kao država biti degradirani na nivo sirovinske kolonije koja će hraniti reciklažne centre u susjednim državama, to je ključno pitanje koje stoji pred državom Srbijom kada je reč o budućnosti reciklažne industrije, nevezano za bilo kakve evropske integracije. Ipak, jako je teško oteti se utisku da zemlje našeg okruženja mnogo više vrednuju potencijal reciklažnog tržišta Srbije od same države Srbije, i da je zaista poslednji trenutak da država reaguje i zdravom delu domaće reciklažne industrije obezbedi makar onaj nivo podrške koji Vlade susjednih država obezbeduju svojim kompanijama koje posluju u Srbiji.

Nije tu najvažnije hoće li strane kompanije otpustiti sve radnike, ugasiti reciklažne centre, tužiti državu Srbiju na ime neisplaćenih sredstava koje im po zakonu pripadaju i otići iz Srbije glavom bez obzira. Tu je glavno pitanje kako će se ovako poražavajuće stanje reciklažne industrije u Srbiji odraziti na proces pridruživanja EU, i može li se ispostaviti da će taj ionako skup proces usklađivanja sa evropskom regulativom, postati toliko veliki da Srbija uopšte i neće moći da ga plati

koji su svoj pošteno zarađeni novac u inostranstvu odlučili da uložu u svoju zemlju. Tako je i sama država u teškoj situaciji da te dve grupe nekako razdvoji, i adekvatno podrži onaj nesporni deo reciklažne industrije u Srbiji, koji je upravo poslušajući po zakonu i došao do tačke u kojoj im se više isplati da ugase poslovanje. Ipak, ukoliko se taj mehanizam ne nađe, i ukoliko se sa prljavom vodom izbaci i beba, posledice mogu biti mnogo šire od zagađenja prirode, i mogu se meriti hiljadama izgubljenih radnih mesta, ali i znatno skupljim i težim procesom pridruživanja Srbije Evropskoj uniji. Pa se može desiti apsurd u kome će Srbija lakše rešiti pitanje Koso-

tom ministarstvu da finansijsku i kadrovsku podršku adekvatnu veličini posla koje to ministarstvo treba da obavi. Fikus ministarstvo, koje neće imati ni kadrovski, ni finansijski, ni administrativni kapacitet da iznese praktično trećinu svih pregovora sa EU, nikome ne treba. Kao što danas izgleda nikome ne trebaju besmisleni podzemni kontejneri postavljeni širom Beograda, koji umesto da obezbede osnovu za mrežu razvrstavanja različitih vrsta otpada iz domaćinstava, sada obezbeduju novu municiju za medijske afere i osnov za opšti utisak u kome se u oblasti upravljanja otpadom u Srbiji stalno muti voda i radi mimo zakona. Iz takvih grešaka

na PET ambalaže, tako je sasvim realno i moguće da uz adekvatan stav države, rast u domaćoj reciklažnoj industriji bude brži od bilo čega što danas možemo predvideti. Ipak, sudbina borskog Eurofoila upozorava na još jednu opasnost. Nakon što je narasla do najveće reciklažne kompanije u regionu, jedan od manjinskih vlasnika Eurofoila, Zvonko Bede, vlasnik reciklažne imperije iz Osijeka, kompanije Drava internacional, jednostavno je srušio Eurofoil iznutra. Većinski srpski i američki vlasnici su prevareni kroz fiktivnu višemilionsku ponudu za preuzimanje većinskog paketa akcija Eurofoila, tako da se sada na sudu rešavaju odnosi bivših vlasnika, dok

RECIKLAŽNA INDUSTRIJA I PROCES PRIDRUŽIVANJA EU

Povećanje procenta naplate ekoloških taksi uslov za oživljavanje reciklažne industrije, upozoravaju učesnici Danasove konferencije

Profitabilan posao koji otvara nova radna mesta

Gojko Vlaović

Država bi trebalo da poveća procenat naplate ekoloških taksi na bar 40 odsto, kako bi se omogućio nesmetani rad reciklažne industrije u Srbiji, poručili su učesnici konferencije „Reciklažna industrija i proces pridruživanja EU“, koju je organizovao Danas konferens centar. Neke od neizbežnih pitanja koja se nameću u procesu pridruživanja Srbije Evropskoj uniji svakako su i ona: da li je reciklažna industrija Srbije spremna za primenu evropskih standarda i koja je uloga države u tom procesu. Dilema, koju takođe treba razrešiti, odnosi se na to da li reciklažna industrija treba da bude sirovin-ska baza ili proizvođač finalnih proizvoda za tržište različitih vrsta reciklata u državama Evropske unije. Pred panelistima ovog skupa našlo se i pitanje: koje su države EU najbolje tržište za reciklate iz Srbije i kako se ta saradnja može proširiti. Veoma je važno utvrditi i to da li Srbija ima održiv sistem prikupljanja ambalažnog otpada iz domaćinstava i kako na ekonomski održiv način rešiti taj problem. Utoliko pre što je Srbija jedina evropska država koja nema sistemski rešeno pitanje finansiranja reciklažne industrije, što bi mogla da bude jedna od prepreka u procesu pridruživanja EU.

Prošle godine naplata ekološke takse, koja je jedan od glavnih izvora finansiranja naknada, odnosno podsticajnih sredstava, reciklažnoj industriji za preradu otpada, iznosila je samo 20 odsto, odnosno izraženo u dinarima, naplaćeno je pet milijardi. Uprkos tome, nijedna kompanija koja nije platila ekološku taksu nije kažnjena, niti je sproveden proces prinudne naplate. Ukoliko bi naplata ekološke tak-

se bila 100 odsto, to bi omogućilo da se prepolovi visina iznosa te takse koja je uračunata u cenu pojedinačnih proizvoda, bilo da je reč o keksu ili o automobilima - naglasila je Ana Petrović Vukićević, predsednica Udruženja reciklera Srbije.

Predsednica Udruženja reciklera Srbije upozorila je da su zbog nemara države, koja nije isplatila naknadu za prikupljeni i preradeni otpad za poslednja tri kvartala, članice tog udruženja 2013. sakupile i preradile 25 odsto otpada manje nego prethodne godine, odnosno oko 60,5 miliona kilograma.

Potrebno je da se shvati da reciklažna industrija ne košta državu, već zagađivače i građane koji to plaćaju kupovinom svakog proizvoda, i zato ne vidim nijedan razlog da država ne isplaćuje naknade reciklerima za preradeni otpad. Zbog značaja oblasti zaštite životne sredine nova vlada bi trebalo da formira posebno ministarstvo za ekologiju koje bi probleme rešavalo brže i efikasnije. Potrebno je obezbediti i predvidivost poslovanja reciklera, odnosno ne odstupati od prakse da se svake godine 28. februara raspíše konkurs za dodelu podsticajnih sredstava za prikupljen i preradeni otpad - ističe Ana Petrović Vukićević.

Ona smatra da bi svaka tri meseca trebalo da se kontrolišu preradene količine otpada, kao i da reciklari s državom potpisuju ugovore o naknadi koja bi se isplaćivala kvartalno, dok bi oni koji moraju da plate taksu trebalo da budu kontrolisani u istom intervalu. Ukazala je i na podatak Udruženje reciklera Srbije okuplja 15 kompanija koje zapošljavaju 1.000 radnika i pokrivaju 80 odsto tržišta, dok njihova skupljačka mreža broji oko 10.000 ljudi.

U Srbiji od 2009. godine beležimo ubrzan trend razvoja kompanija koje se bave recikla-

Može li reciklažna industrija da bude motor za sprovođenje politike „agresivnog“ zapošljavanja

žom. Na to ukazuje i podatak da je izdato oko 2.000 dozvola za upravljanje otpadom, bilo da je reč o transportu, skladištenju ili tretmanu tog otpada. Reciklažna industrija u Srbiji ima veliku perspektivu i mogla bi da bude motor za sprovođenje politike „agresivnog“ zapošljavanja koju najavljuje buduća vlada - kaže Filip Radović, direktor Agencije za zaštitu životne sredine Ministarstva energetike, razvoja i zaštite životne sredine.

On je podsetio i na to da se približava 2020. godina kada više nećemo moći da izvozimo opasni otpad, što trenutno činimo. Radović je dodao da, uprkos tome što su obezbeđeni provajder i izvori finansiranja, nije pronađena adekvatna lokacija, „najviše zbog nerazumevanja lokalnog stanovništva“.

Prisutnima na konferenciji obratio se i Jovica Božić, vlasnik reciklažnog centra „Božić i sinovi“, koji živi i radi na relaciji London-Beograd, a 2006. godine je

proizvode koje plasira na tržište. Stvoren je sistem, usvojeni zakoni i pravilnici, osnovan Fond za zaštitu životne sredine iz kojeg su sredstva namenjena isključivo za razvoj reciklažne industrije i finansijsku podršku ekološkim projektima. S obzirom na to da se na ekologiju odnosi gotovo 30 odsto zakona i uslova koje Srbija treba da ispuni pre ulaska u EU, jasno je da je ta

oblast jednako važna kao bilo koje političko pitanje koje je uslov za pristupanje - upozorio je Božić.

Prema njegovim rečima, reciklaža i reciklažna industrija doživjele su najveći procvat u periodu od 2009. do 2012. godine. Problem je, tvrdi on, nastao

rovina. Ukidanjem fonda ceo sistem se urušio i reciklažna industrija je ušla u probleme i velike dugove. Takav scenario, koji podrazumeva da se investitorima ponude povoljni uslovi i odgovarajuća zakonska regulativa a onda se, posle dve do tri godine, propisi ili uopšte ne primenjuju, ili se primenjuju selektivno, mnogo puta je viđena. Svima bi trebalo da bude jasno da se pravila poslovanja, dogovorena sa investitorima, ne mogu menjati preko noći, jer svaki ozbiljan privrednik pravi biznis planove na minimum pet do 10 godina - kaže Božić.

I on se složio s konstatacijom da bi reciklažna industrija i zaštita životne sredine trebalo da dobiju posebno ministarstvo a ne da bude podstanar u ministarstvu energetike. Prema njegovim rečima reciklaža je, već pet godina unazad, najprofitabilniji biznis. „Reč je o grani, koja je jedina ostvarila rast i u vreme svet-

ke ekonomske krize. Zato od države očekujemo da, u saradnji sa privrednicima, definiše održivi sistem i da u skladu s tim usvoji odgovarajuću zakonsku regulativu čiju će primenu kontrolisati“, zaključio je Božić.

Violeta Belanović Kokir, generalna direktorka Sekopaka, istakla je da je ta kompanija za tri godine sakupila i reciklirala gotovo 60.000 tona ambalažnog otpada. Ona je dodala da da je samo u 2013. godini Sekopak sa-

Udruženje reciklera Srbije u brojkama

15	kompanija
1.000	radnika
10.000	ljudi broji skupljačka mreža
80	odsto pokrivenost tržišta

godine kojom bi se, na adekvatan način, regulisala ova oblast. Prema njenom mišljenju neophodno je pratiti iskustva iz okruženja, napraviti reviziju zakonske regulative, pojačati inspekcijski rad na terenu i kontrolu svih učesnika.

Revizija postojeće zakonske regulative neophodna je naročito u delu definisanja obaveza svih učesnika u lancu upravljanja ambalažnim otpadom. Potrebno je usvojiti i uredbu o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada za period od 2015. do 2019. godine sa jasno definisanim nacionalnim ciljevima. Treba pojačati inspekcijski nadzor obvezničke industrije, operatera sistema, sakupljača i reciklera. Važno je, takođe, da se podignu kapaciteti sakupljanja komunalnog ambalažnog otpada, kao i sakupljačkih sistema svih vrsta ambalažnog otpada kako bi se postojeći reciklažni kapaciteti popunili i otvorili novi - poručila je Violeta Belanović Kokir. Ona je napomenula da je potrebno i pomeranje fokusa sakupljanja na sve vrste ambalažnog otpada a ne samo tržišno profitabilnih.

Prema rečima Milana Vukasovića, izvršnog direktora kompanije Verano motors, od prošle godine, prema Direktivi EU, u 27 zemalja članica, proizvođači su u potpunosti odgovorni za kompletni životni vek vozila, što uključuje rastavljanje i brigu o otpadu.

Prema Direktivi EU od 2015. godine 95 odsto težine vozila moraće da se nadoknadi a 85 odsto biće reciklirano. Rezultati Pežo Citroen grupe su u skladu sa tim ciljevima. U 23 od 27 zemalja ispunjeni su uslovi te Direktive, dok je u Francuskoj postignuta delotvorna reciklažna stopa od 88 odsto. Osim toga, Pežo je u cilju usavršavanja efikasnosti svojih motora u poslednjih nekoliko godina investirao u različite tehnologije kako bi pronašao nova tehnička rešenja, bez uskraćivanja uživanja u vožnji - rekao je Vukasović.

Njegov stav je da bi one kompanije koje ulazu u reciklažu trebalo da plaćaju umanjeni iznos za ekološku taksu i da bi deo novca iz ekološke takse trebalo uložiti u recikliranje stranih automobila.

Jovica Božić, vlasnik reciklažnog centra „Božić i sinovi“

Reciklažna industrija ne može da opstane bez finansijskih nadoknada za tretirani otpad. Takva je praksa u svim evropskim zemljama, što ne čudi s obzirom na to da je reciklaža skupa, pa je nemoguće pokriti troškove tretmana prodajom sirovina. Ukidanjem fonda ceo sistem se urušio i reciklažna industrija je ušla u probleme i velike dugove. Scenario, koji podrazumeva da se investitorima ponude povoljni uslovi i odgovarajuća zakonska regulativa a onda se propisi ili uopšte ne primenjuju, ili se primenjuju selektivno, mnogo puta je viđena.

Filip Radović, direktor Agencije za zaštitu životne sredine Ministarstva energetike, razvoja i zaštite životne sredine

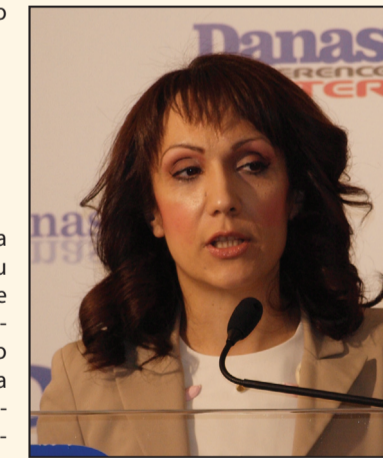
Od 2009. godine u Srbiji beležimo ubrzan trend razvoja kompanija koje se bave reciklažom. Na to ukazuje i podatak da je izdato oko 2.000 dozvola za upravljanje otpadom, bilo da je reč o transportu, skladištenju ili tretmanu tog otpada. Reciklažna industrija u Srbiji ima veliku perspektivu i mogla bi da bude motor za sprovođenje politike „agresivnog“ zapošljavanja koju najavljuje buduća vlada.

Ana Petrović Vukićević, predsednica Udruženja reciklera Srbije.

Prošle godine naplata ekološke takse, koja je jedan od glavnih izvora finansiranja naknada, odnosno podsticajnih sredstava, reciklažnoj industriji za preradeni otpad, iznosila je samo 20 odsto, odnosno pet milijardi dinara. Uprkos tome, nijedna kompanija koja nije platila ekološku taksu, nije kažnjena, niti je sproveden proces prinudne naplate. Ukoliko bi naplata ekološke takse bila 100 odsto, to bi omogućilo da se prepolovi visina iznosa te takse koja je uračunata u cenu pojedinačnih proizvoda, bilo da je reč o keksu ili o automobilima.

Violeta Belanović Kokir, generalna direktorka Sekopaka

Revizija postojeće zakonske regulative neophodna je naročito u delu definisanja obaveza svih učesnika u lancu upravljanja ambalažnim otpadom. Potrebno je usvojiti i uredbu o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada za period od 2015. do 2019. godine sa jasno definisanim nacionalnim ciljevima. Važno je, takođe, da se podignu kapaciteti sakupljanja komunalnog ambalažnog otpada, kao i sakupljačkih sistema svih vrsta ambalažnog otpada.

Milan Vukasović, izvršni direktor kompanije Verano motors

Prema Direktivi EU, od 2015. godine, 95 odsto težine vozila moraće da se nadoknadi a 85 odsto biće reciklirano. Rezultati Pežo Citroen grupe su u skladu sa tim ciljevima. U 23 od 27 zemalja ispunjeni su uslovi te Direktive, dok je u Francuskoj postignuta delotvorna reciklažna stopa od 88 odsto. Moj stav je da bi one kompanije koje ulazu u reciklažu trebalo da plaćaju umanjeni iznos za ekološku taksu i da bi deo novca iz ekološke takse trebalo usmeriti u recikliranje stranih automobila.

Belgija kao uzor

Od ukupne količina otpada u Srbiji reciklirala se samo 10 do 15 odsto, što je znatno niže od procenta recikliranog otpada u razvijenim zemljama Evrope. Jedan od najboljih primera u Evropskoj uniji je Belgija, koja reciklira više od 90 odsto otpada. U Srbiji se najbolji rezultati postižu u recikliranju ambalažnog otpada - reciklirala se oko 20 odsto. U reciklažnoj industriji u Srbiji, direktno i indirektno, angažovano je oko 30.000 ljudi.

Zorana Nikolić, asistent direktora Set Reciklaže

Država gubi milione evra zbog nenaplaćenih eko taksi

Procenjuje se da samo 20 odsto obveznika plaća naknadu, tzv. ekološku taksu, za proizvode koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada. Sistem evidencije i kontrole nije unapređen, tako da samo oni koji prate i poštuju zakonsku regulativu i dostavljaju Agenciji za zaštitu životne sredine podatke o proizvodima koje su uvezli ili proizveli, podležu kontroli naplate ekološke takse i dostavljaju im se rešenja o obavezi plaćanja i visini zaduženja. Ukoliko se uvoznik, ili proizvođač ne evidentira kod Agencije, niko ga neće kontrolisati, jer

nadležni nemaju podatak koga da kontrolišu. Svaki komentar je suvišan, svi koji poštuju zakonske obaveze u nepovoljnijem su položaju od nelojalne konkurencije koja na ovaj način ostvaruje ekstra profit, dok država gubi milione evra jer ih ne naplaćuje - kaže Zorana Nikolić, asistent direktora Set Reciklaže.

Ona ističe da bi republički inspektori trebalo da na osnovu podataka koji se mogu dobiti od carine kontrolišu sve koje stavljaju na tržište nove proizvode i da podatke o tome dostavljaju

Svi koji poštuju zakonske obaveze u nepovoljnijem su položaju od nelojalne konkurencije: Zorana Nikolić

ćuje da bi se finansirali posebni tokovi otpada, znači tretman uglavnom opasnog otpada i projekti iz oblasti upravljanja i zaštite životne sredine.

- Kada bi se povećala naplata, novca bi bilo i za mnoga druga davanja, ali kako da naplatite nešto što ne znate ni da postoji. Činjenica je da u razgovorima sa operativcima u Ministarstvu životne sredine, koji bi trebalo da znaju kako sistem funkcioniše, nailazimo na nerazumevanje. Stiče se utisak da ni oni sami ne znaju ko je obavezan, i po kom osnovu, da plati eko taksu, a ko da kontroliše naplatu. Potrebna je mnogo bolja komunikacija, među resorna saradnja između ministarstva životne sredine, Ministarstva finansija i Uprave carina naglašava Zorana Nikolić.

Ona napominje da su komentari, kada se pomene reciklaža: „To je posao budućnosti“.

- U Srbiju je ta budućnost

Činjenica je da u razgovorima sa operativcima u Ministarstvu životne sredine nailazimo na nerazumevanje. Stiče se utisak da ni oni sami ne znaju ko je obavezan, i po kom osnovu, da plati eko taksu, a ko da kontroliše naplatu

odavno stigla, 2009 godine je usvojen set „zelenih zakona“ a 2010. niz podzakonskih akata - uredbi i pravilnika kojima se regulišu posebni tokovi otpada. Takođe, što se tiče samog tretmana, u Srbiji već godinama postoje veoma ozbiljne fabrike za tretman elektronskog otpada, sijalica, guma... Ali smo neprimetni za one koji odlučuju o nama, retko ko prepoznaje koliki potencijal ima ova grana privrede - naglašava naša sagovornica.

Ona dodaje da kada bi se naplata eko taksi povećala, sigurno je da bi i sama visina eko taksi išla na niže. „Ovakvo,

ko plaća eko taksu za to ne dobija ništa, a ko ne plaća - profitira, operateri za tretman otpada naknade za tretman dobijaju sa ogromnim zakašnjenjem A propisi postoje, i njima je regulisano da se plaćanje ekološke takse vrši kvartalno, kao i da se kvartalno konturiše kod ministarstva za dobijanje naknada za tretman otpada. Ali ministarstvo životne sredine još nije raspisalo ni konkurs za 2014 godinu, iako je zakonski rok bio do 28. februara. Za 2013 godinu konkurs je objavljen u avgustu“, zaključuje Zorana Nikolić.

G. V.

Jednostavan princip

- Princip: zagađivač plaća! veoma je jednostavan. To praktično znači da onaj ko stavlja nov proizvod na tržište Srbije, a koji posle upotrebe pripada posebnim tokovima otpada - plaća ekološku taksu. Deo novca od taksi odlazi na finansiranje upravljanja posebnim tokovima otpada, tretman, reciklaža i krajnje zbrinjavanje otpada. Ne bi se sve prevajivalo na krajnjeg kupca - potrošača jer onaj ko plati ekološku taksu može sa operaterima za tretman otpada potpisati ugovore o isplati dela naknade za sakupljene količine otpada koje predaje na reciklažu i na taj način povratiti deo plaćene eko takse - ističe Zorana Nikolić.

Agenciji za zaštitu životne sredine ili nadležnom ministarstvu da bi se uradila rešenja o obavezi plaćanja naknada, a ne obrnuto, kao što je kod nas već godinama praksa. Tvrdi, takođe, da resorno ministarstvo ne prepoznaje potencijal naplate ekološke takse, odnosno kolika su to sredstva. Prvenstveno se eko taksa napla-

Dragan Dilparić, pomoćnik direktora Privrednog društva za ekološku delatnost ORSES

Zalažemo se za provereni model kolektivnih operatera

Plaćanje naknada za proizvode, koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada, regulisano je Zakonom o upravljanju otpadom, kao i Uredbom koja definiše obveznike plaćanja naknada, zatim vrste proizvoda koji podležu plaćanju te naknade, kao i visinu naknade. To praktično znači da su svi u obavezi da plaćaju naknadu za svoje proizvode koje stavljaju na tržište. Uprkos tome, procent naplate je izuzetno nizak, odnosno 20 odsto od ukupnog broja obveznika koji podležu toj obavezi. Naravno, ako se to uporedi sa količinama koje se stavljaju na tržište to se kreće do 40 odsto. Zbog neplaćanja naknada državni budžet ne može da prihoduje više od 20 miliona evra godišnje - kaže Dragan Dilparić, pomoćnik direktora Privrednog društva za ekološku delatnost ORSES i dodaje da broj obveznika koji plaćaju naknade opada.

Komentarišući činjenicu da ni jedna kompanija, koja je bila dužna da plati ekološku taksu, a to nije uradila, nije sank-

cionisana, niti je sproveden proces prinudne naplate, naš sagovornik ističe da razlog za to treba tražiti u manjkavostima zakonske regulative.

- Sistem funkcioniše tako što obveznici plaćanja naknada izveštavaju Agenciju za zaštitu životne sredine o količinama koje stavljaju na tržište i te kompanije sistem „detektuje“, a inspekcijski organi kontrolišu da li je reč o tim količinama i da li su plaćene naknade. Oni koji ne dostavljaju izveštaje nisu predmet posmatranja i kontrole. Ono što je neophodno uraditi, a to je i naš predlog, jeste uvođenje registra kompanija koje podležu plaćanju naknada i uvezivanjem u sistem: carine i finansijske inspekcije sa Ministarstvom nadležnim za poslove za zaštite životne sredine. Ovakvi uslovi poslovanja podstiču nelojalnu konkurenciju i velike probleme za odgovorne kompanije - navodi Dilparić.

Prema njegovim rečima odgovornost za izbegavanje plaćanja naknada je na onim kompanijama kojima je u interesu samo profit. Reč je o tome da neke kompanije izbe-

gavaju društveno odgovornom poslovanje.

- Društveno odgovorno poslovanje podrazumeva i odgovornost prema okruženju u kojem poslujete, a samim tim i odgovornost za životnu sredinu. Društveno odgovorne kompanije vode računa i o tome koliki je utrošak sirovina, energeneta kao i o upozorenjima o štetnosti za životnu sredinu. Šteta koju imaju kompanije, koje izvršavaju svoje zakonske obaveze, višestruka je. Stvorena je nelojalna konkurencija na tržištu. Svi proizvođači, koji plaćaju naknadu, su u cenu proizvoda ugradili naknadu - ističe sagovornik Danasa.

On ukazuje na činjenicu da se sada dva proizvoda istih karakteristika, ali različitih proizvođača, onog koji plaća i onog koji ne plaća naknadu, razlikuju u ceni. Upozorava, takođe, da naknade nisu primerene uslovima poslovanja u Srbiji i više su nego u zemljama u okruženju i EU, što predstavlja udar na kupovnu moć stanovništva.

Plaćanje naknada izbegavaju kompanije kojima je u interesu samo profit: Dragan Dilparić

- Ohrabruje činjenica da smo uspeli da dobijemo podršku većine društveno odgovornih kompanija, kako bi zajednički nastupili i rešili ovaj problem. Naši osnovni zahtevi su da troškovi, koje proizvođači i uvoznici plaćaju kroz naknadu, moraju biti naplaćeni svima i da se dozvoli obveznicima da se samoorganizuju, odnosno da sami brinu o svojim proizvodima koji nakon upotrebe postanu otpad. Kako bi poka-

zali našu društvenu odgovornost želimo da partnerski sa državom uspostavimo održivi model i u tom cilju smo i izradili konkretan predlog koji smo dostavili resornim ministarstvima - navodi Dilparić.

On objašnjava da s jedne strane imamo situaciju da naknadu ne plaćaju svi obveznici, dok istovremeno reciklažna industrija ne dobija podsticaje za ono što je reciklirala.

- Naš predlog ide u pravcu održivih i već dokazanih modela koji postoje u EU i zemljama u okruženju, kao što je BiH. To praktično znači da se dozvoli da se proizvođači i uvoznici organizuju kao kolektivni operateri i da sami brinu o svojim proizvodima koji nakon upotrebe postaju otpad. Taj predlog je u skladu sa produženom odgovornošću proizvođača kao i sa pravnim tekovinama EU. Prednosti predloženog modela su višestruke. Novi sistem će uspostaviti bolju kontrolu plaćanja naknada, a proizvođači će moći da se međusobno

Takse više nego u EU

- Visina naknade direktno utiče na cenu proizvoda. Naše analize pokazuju da naknada u ceni jednog električnog šporeta ide i do sedam odsto, frižidera do 10 odsto, a televizora i do 15 odsto. Samim tim naši građani plaćaju pojedine proizvode čak i skuplje nego u zemljama u okruženju i u Evropskoj uniji, gde je visina naknade u ceni proizvoda uključena u proseku 2,19 odsto. Sa tako visokim naknadama i smanjenjem kupovne moći stanovništva opada proizvodnja i samim tim opadaju i ostali budžetski prihodi. Visoke takse direktno utiču na inflaciju preko rasta cena na malo i najviše pogađaju građane sa niskim primanjima - komentariše Dilparić.

kontrolišu udruženi u Kolektivnog operatera. Osim toga, imaćemo niže naknade što će direktno povećati broj obveznika koji plaćaju, zatim pozitivan efekat na proizvođače, niža cena proizvoda - veća kupovna moć - veći obim proizvodnje što će direktno povećati budžetske prihode i neznatan uticaj na rast cena na malo i inflaciju - kaže Dilparić.

On dodaje da je važan i moment stabilnog i sigurnog finansiranja i investiranja u celokupan sistem upravljanja otpadom od sakupljanja do reciklaže, što sada nije slučaj. Ne manje značajno je zapošljavanje - nova radna mesta u procesima upravljanja otpadom.

G. V.